

การยกระดับคุณภาพชีวิตด้วยทุนทางวัฒนธรรม:
กรณีชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้
อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

กรชนก สนิทวงศ์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Email: kornchanoke2509@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การยกระดับคุณภาพชีวิตด้วยทุนทางวัฒนธรรม: กรณีชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทุนทางวัฒนธรรมและเพื่อเสนอแนะการใช้ประโยชน์และการนำทุนทางวัฒนธรรมของเมืองเก่า เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ เป็นชุมชนที่เกิดจากการเป็นแหล่งประกอบอาชีพริมน้ำโขงมีประวัติความเป็นมา มีทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญทั้งในด้านทุนที่เป็นวิถีดั้งเดิมและทุนที่เกิดจากการสถาปนาขึ้นมาใหม่ ดังนั้น จึงควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เช่น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวชุมชนซึ่งจะเป็นแนวทางการยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจากทุนทางวัฒนธรรมดังกล่าว

คำสำคัญ: ทุนทางวัฒนธรรม, เมืองเก่า, การยกระดับคุณภาพชีวิต

**Quality of Life Upgrading Via Cultural Capital:
A Case Study of Sob Som-Hat Krai Old Town,
Chiang Khong District, Chiang Rai Province**

Kornchanok Sanitwong

Faculty of Social Sciences, Chiang Rai Rajabhat University

Email: kornchanoke2509@gmail.com

Abstract

The research on the quality of life upgrading via the cultural capital: a case study of the Sob Som - Hat Krai Old Town, Chiang Khong district, Chiang Rai province aimed to investigate the cultural capital and propose the adaptation of cultural capital to upgrade the quality of life of people in the Sob Som-Hat Krai Old Town, Chiang Khong district, Chiang Rai. Using qualitative research methods.

The findings illustrated that the Sob Som-Hat Krai Old Town in the Chiang Khong district of Chiang Rai was developed from the source of occupation along the Khong River. Its cultural capitals includes traditional elements and some were invented lately. Therefore, community participation promotion and support were required, such as the development of tourist sites and local product development to enhance community tourism, which will upgrade the people's quality of life through the cultural capital

Keywords: cultural capital, old town, quality of life upgrading

1. ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยนับเป็นประเทศที่มีอัตลักษณ์ในด้านประเพณี วัฒนธรรมที่สามารถนำมาต่อยอดเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ได้ โดยในแผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561- 2580, (2561) ด้านท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ได้มีแนวทางในการส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการสร้างและพัฒนาสินค้าและบริการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นความคิดสร้างสรรค์และทุนทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว การทำการตลาด และการบริหารจัดการสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม เพื่อให้การท่องเที่ยวไทยมีเรื่องราวที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นชุมชนที่มี Soft power เพื่อยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

ชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เคยเป็นเขตเศรษฐกิจที่สำคัญ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ติดกับแม่น้ำโขง และเป็นพื้นที่ชายแดนที่อยู่ติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นแหล่งพักเรือสำหรับนักเดินทาง มีประชากรจากพื้นที่ต่าง ๆ ได้อพยพเข้ามาอยู่อาศัย จนต่อมาได้มีการหล่อหลอมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ และวิถีปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกัน คณะผู้ศึกษาจึงมีความสนใจการยกระดับคุณภาพชีวิตด้วยทุนทางวัฒนธรรม: กรณีชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ซึ่งนับเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาพัฒนาและต่อยอด เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาทุนทางวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย
- 2) เพื่อเสนอแนะการใช้ประโยชน์และการนำทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่

3. วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการศึกษาถึงสถานการณ์และการคงอยู่ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนที่สามารถนำมาเชื่อมโยง ต่อยอด ยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในพื้นที่ ระหว่างเดือนกันยายน-พฤศจิกายน 2565 โดยมีรายละเอียดการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) การศึกษาเอกสาร ผลงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลมาเป็นแนวทางการศึกษา 2) การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้ที่อยู่อาศัยดั้งเดิมจำนวน 30 คน โดยอาศัยเกณฑ์คัดเลือกจากผู้ที่มีคุณลักษณะเป็นผู้นำ 4 กลุ่มคือ (1) ผู้นำทางศาสนา (2) ผู้อาวุโสและปราชญ์ (3) ผู้นำชุมชน และ (4) ผู้นำกลุ่มอาชีพ และการใช้ Snowball Sampling Technique เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้รู้และเชื่อมโยงถึงบุคคลผู้รู้กลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น ผู้นำทางศาสนา 2 คน ผู้อาวุโส นักปราชญ์ ผู้รู้ในพื้นที่ 8 คน ผู้นำชุมชน 15 คน และผู้นำกลุ่มอาชีพในชุมชน 5 คน และ 3) การจัดสนทนากลุ่ม 3 ครั้ง เพื่อรับทราบข้อมูลพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และหาแนวทางการพัฒนาและต่อยอดกิจกรรม โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นแนวทางการพัฒนา

อย่างไรก็ตามคณะผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคำถามที่ได้จากการทบทวนเอกสารไว้ 2 คำถามหลัก คือ 1) ทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่คืออะไร และ 2) แนวทางการนำทุนทางวัฒนธรรมไปใช้ในการพัฒนาควรเป็นอย่างไร

ในการตั้งประเด็นคำถามดังกล่าว คณะผู้ศึกษาได้ดำเนินการสัมภาษณ์ ด้วยการพบปะเยี่ยมเยียนแบบไม่เป็นทางการและการสนทนากลุ่ม รวมถึงการใช้การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้า (Data triangulation Technique) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ตามหัวข้อที่กำหนด

4. การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาการยกระดับคุณภาพชีวิตด้วยทุนทางวัฒนธรรม: กรณีชุมชนเมืองเก่าสบบม-หาดไคร้ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เพื่อศึกษาทุนทางวัฒนธรรมและเสนอแนะการใช้ประโยชน์และการนำทุนทางวัฒนธรรมไปยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ใช้แนวคิดทุนทางวัฒนธรรมเป็นแนวคิดหลักในการศึกษาร่วมกับแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีรายละเอียดดังนี้

1) แนวคิดทุนทางวัฒนธรรม (Culture capital) เป็นแนวคิดสำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจนและเสริมสร้างพลังความเข้มแข็งให้กับชุมชน ทุนทางวัฒนธรรมมีความเกี่ยวข้องกับคุณค่าที่เป็นความรู้คู่ภูมิปัญญาและงานสร้างสรรค์ อันเกิดจากการค้นคว้าและการค้นพบโดยผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น รวมถึงค่านิยมและความเชื่อที่ทำให้เกิดการจัดระเบียบทางสังคมหรือสร้างกติกาที่เป็นคุณค่าทางสังคมโดยส่วนรวม นอกจากนี้ทุนทางวัฒนธรรม ยังหมายถึงผลผลิตทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้แก่ โบราณสถาน มรดกทางวัฒนธรรม และผลงานศิลปะแขนงต่าง ๆ เช่น ภาพวาด ทัศนกรรม ดนตรี ภาพยนตร์ และวรรณกรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่วัดมูลค่าเป็นตัวเงินได้ ในขณะที่ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี จารีต วิถีชีวิต ความเชื่อ และแนวทางปฏิบัติ (เรณู เหมือนจันทร์เชย, 2562; อัญธิชา มั่นคง, 2560)

ด้านลักษณะของทุนทางวัฒนธรรม อคิน รพีพัฒน์ (2551) ได้ทำการขยายความคิดของ “คลิฟฟอร์ด เกียร์ซ” จากการศึกษาถึงทฤษฎีและวิธีการของคลิฟฟอร์ด เกียร์ซ เกี่ยวกับ “วัฒนธรรมคือความหมาย” โดยได้อ้างถึงแนวคิดของศาสตราจารย์ชาร์ลส์ เอฟ คายส์ ที่ได้แยกความหมายของวัฒนธรรม จากที่ปรากฏโดยนักวิชาการต่าง ๆ ออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) วัฒนธรรมคือรูปแบบของปรากฏการณ์และเหตุการณ์ที่สังเกตเห็นได้ 2) วัฒนธรรมในฐานะเป็นบุคลิกภาพ 3) วัฒนธรรมคือการรับรู้ 4) วัฒนธรรมคือ โครงสร้างพื้นฐานของจิตมนุษย์ และ 5) วัฒนธรรมคือความหมายรับรู้กันทั่วไปหรือเป็นสาธารณะ

นอกจากนั้น เกียร์ซยังมีความเห็นว่า มนุษย์เป็นสัตว์ (คล้ายแมงมุม) ที่ห้อยตัวอยู่ในสายใยของความหมายที่เขาถักทอขึ้น เกียร์ซถือว่า วัฒนธรรมคือสายใยเหล่านั้นที่เกิดจากภายในร่างกายของแมงมุม ดังนั้น กล่าวได้ว่า วัฒนธรรมคือ การเชื่อมร้อยหรือการหลอมรวมเข้าด้วยกันที่ก่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่เอื้อประโยชน์ร่วมกัน ดังเช่นสายใยแมงมุมเมื่อถักทอออกมาแล้วจะเป็นตาข่ายสำหรับดักสัตว์ต่าง ๆ เพื่อนำมาซึ่งอาหารของแมงมุมดังกล่าว

ทุนทางวัฒนธรรม มีความสำคัญในฐานะที่เป็นจุดร่วมของคนในชุมชนสังคมนั้น ๆ และเป็นกลไกหนึ่งในการพัฒนาชุมชน สังคม และเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชน สังคมอย่างยั่งยืน

2) แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับคุณภาพชีวิต คุณภาพชีวิต (Quality of Life) ในนิยามขององค์การอนามัยโลก (WHO, 1994) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตว่าหมายถึง การรับรู้ความพึงพอใจและการรับรู้สถานะของบุคคลในการดำรงชีวิตในสังคมโดยจะสัมพันธ์กับเป้าหมาย และความคาดหวังของตนเอง ภายใต้บริบทวัฒนธรรม ค่านิยม และมาตรฐานของสังคม และสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตมักมีรายละเอียดสอดคล้องกับนิยามของคุณภาพชีวิต โดยภาพรวมมีองค์ประกอบเกี่ยวข้องกับความสุข ความสมบูรณ์ของร่างกาย จิตใจ รวมถึงสังคมและสภาพแวดล้อมในการใช้ชีวิตประจำวัน

การประยุกต์ใช้แนวคิดคุณภาพชีวิตในการศึกษาเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตด้วยทุนทางวัฒนธรรม: กรณีชุมชนเมืองเก่าสบบสม-หาดไคร้ อำเภอเสียงของ จังหวัดเชียงราย สะท้อนให้เห็นบทบาทของทุนทางวัฒนธรรมที่กำลังทำหน้าที่ในการสร้างการรับรู้สถานะของบุคคลในการดำรงชีวิต โดยจะสัมพันธ์กับเป้าหมายและความคาดหวังของตนเองให้มีความพึงพอใจในชีวิต การมีชีวิตที่ดี การกินดี อยู่ดีมีความสุข ของสมาชิกในชุมชน บนพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงในด้านการดำรงชีวิต โครงสร้างประชากร สังคม วัฒนธรรม การพัฒนา และการจัดการทรัพยากร

5. ผลการศึกษา

1) ข้อมูลทั่วไปของชุมชนเมืองเก่าสบบสม-หาดไคร้

ชุมชนเมืองเก่าสบบสม-หาดไคร้ อำเภอเสียงของ จังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่ที่เป็นเขตชายแดนติดต่อระหว่างประเทศไทยกับ สปป.ลาว โดยมีแม่น้ำโขงคั่นกลาง ชุมชนเมืองเก่าสบบสม-หาดไคร้ เป็นชุมชนที่มีการปลูกสร้างที่อยู่อาศัยในลักษณะเรียงตามแนวแม่น้ำโขงเริ่มจากทิศเหนือติดกับหมู่บ้านสบบสม หมู่ 3 บางส่วน ทิศตะวันออกติดกับแม่น้ำโขงตรงกันข้ามกับเมืองห้วย-ทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว ทิศตะวันตกติดห้วยน้ำดุกและบ้านใจโก้ ส่วนทิศใต้ติดห้วยน้ำดุก ต่อมาเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นจึงได้มีการจัดแบ่งเป็นหมู่บ้านขึ้นมาใหม่ ดังนั้นในปัจจุบันพื้นที่ชุมชนเมืองเก่าสบบสม-หาดไคร้ ประกอบไปด้วยพื้นที่ใน 2 หมู่บ้าน คือ 1) หมู่บ้านสบบสม หมู่ 3 บางส่วน และ 2) หมู่บ้านหาดไคร้ หมู่ 7 โดยยึดตามแนวการอยู่อาศัยดั้งเดิมก่อนที่จะมีการปรับเปลี่ยนและแบ่งแยกเป็นหมู่บ้านในปัจจุบัน

สำหรับประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองเก่าสบบสม-หาดไคร้ สืบเนื่องจากเป็นพื้นที่ชายแดนและเป็นพื้นที่เศรษฐกิจในอดีต มีผู้คนอพยพเข้ามาอยู่อาศัยหลากหลายชาติพันธุ์ ได้แก่ กลุ่มไทเมือง ไทใหญ่ ไทลื้อ ไทยอง (ข้อมูลการสัมภาษณ์คาดว่าเริ่มอพยพมาตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2280) ต่อมาจึงมีกลุ่มคนจีน

สปป.ลาว เวียดนาม ที่อพยพเข้ามาค้าขาย และกลุ่มคนอีสานของประเทศไทย ที่เข้ามาเป็นแรงงานรับจ้าง

ในด้านการประกอบอาชีพแต่เดิมประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำโขง เช่น การเก็บโก (สาหร่ายน้ำจืดชนิดหนึ่ง ที่ชาวบ้านนำมาเป็นอาหารหลัก) การประมงโดยเฉพาะการล่าปลาบึก ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พื้นที่แห่งนี้กลายเป็นแหล่งเศรษฐกิจในอดีต ส่งผลให้เกิดอาชีพที่เกี่ยวข้องได้แก่ ร้านค้า ร้านอาหาร และจากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปนับตั้งแต่ รัฐบาล ได้มีประกาศห้ามล่าปลาบึก ทำให้พื้นที่แห่งนี้เริ่มขบเซาะและพื้นที่เศรษฐกิจได้มีการขยายไปสู่พื้นที่เมืองเชียงของมากขึ้น ปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง รับราชการ และประมงพื้นบ้าน

ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนเมืองเก่าสบบม-หาดไคร้ ส่วนใหญ่เป็นรุ่นลูกหลานของกลุ่มดั้งเดิมที่อพยพเข้ามาอยู่อาศัย มีประเพณี วัฒนธรรม และการสืบทอดส่งต่อทำให้เกิดเป็นทุนทางวัฒนธรรมทั้งในด้านเรื่องเล่าเชิงประวัติศาสตร์ ความเป็นมา การประเพณีปฏิบัติในชีวิตประจำวันหรือวิถีการดำรงอยู่ที่สืบทอดต่อ ๆ กันมา รวมทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ อีกทั้งในปัจจุบันชุมชนได้มีการสถาปนาทุนทางวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ เพื่อเสริมสร้างแนวทางการขับเคลื่อนยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยทุนทางวัฒนธรรม ดังเช่นจากการสัมภาษณ์ ตัวแทนผู้นำชุมชนที่เป็นผู้บุกเบิกตลาดกองเก่าของชุมชน กล่าวว่า “...ชุมชนหาดไคร้-สบบมเรา เป็นเมืองเก่า เมื่อก่อนผู้คน คึกคักทั้งคนที่ล่องเรือมาและคนที่มาดูการล่าปลาบึก ทำให้กลายเป็นแหล่งเศรษฐกิจใครต่อใครก็เข้ามาทำมาค้าขายที่หมู่บ้านของเรา... ตอนนี้อยู่ในหมู่บ้านของเรามีหลายเชื้อชาติ มีทั้งไทเมือง ไทลื้อ ไทยอง ลาว เวียดนาม จีน และหลัง ๆ ก็เป็นคนอีสานที่อพยพเข้ามาอยู่อาศัย...” (ผู้นำชายคนที่สาม สัมภาษณ์: 21 กันยายน 2565)

2) ทูตทางวัฒนธรรมของเมืองเก่าสบบสม-หาดไคร้

ทูตทางวัฒนธรรมของเมืองเก่าสบบสม-หาดไคร้ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ประกอบไปด้วย ทูตวัฒนธรรมที่เป็นวิถีดั้งเดิมและทูตวัฒนธรรมที่เกิดจากการสถาปนาใหม่ รายละเอียดดังนี้

2.1) ทูตวัฒนธรรมที่เป็นวิถีดั้งเดิม

ทูตวัฒนธรรมที่เป็นวิถีดั้งเดิมที่บ่งบอกถึงพัฒนาการของการอยู่อาศัยร่วมกันอีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ สืบทอดเพื่อการคงอยู่และรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของชุมชน ประกอบด้วย 3 ทูตทางวัฒนธรรมที่สำคัญคือ (1) ชาติพันธุ์ ภาษา และประเพณีวัฒนธรรม (2) ภูมิปัญญาพื้นบ้าน และ (3) สิ่งที่บ่งบอกถึงสถานภาพความเชื่อของชุมชน รายละเอียดดังนี้

(1) ชาติพันธุ์ ภาษา และประเพณีวัฒนธรรม ในด้านกลุ่มชาติพันธุ์พบว่า ประชากรที่เข้ามาอยู่อาศัยกลุ่มแรก ๆ ได้แก่ กลุ่มประชากรที่อพยพมาจากจังหวัดน่าน เชียงใหม่ ลำพูน สันนิษฐานว่า เป็นกลุ่มไทลื้อ-ไทยอง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการอพยพมาจากสิบสองปันนาและเมืองยอง ภายหลังจึงมีกลุ่มจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาอยู่อาศัย เช่น สปป.ลาว เวียดนาม และจีน ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า พื้นที่ชุมชนเมืองเก่าสบบสม-หาดไคร้ เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรม

ด้านภาษาพบว่า ด้วยความเป็นพหุวัฒนธรรมที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมทางภาษา ทำให้เกิดภาษาใหม่ที่เป็นภาษาเฉพาะของพื้นที่ ทั้งด้านสำเนียงการพูด ความหมาย และลักษณะการสื่อภาษาที่แตกต่างจากกลุ่มไทเมืองในจังหวัดเชียงราย ที่มีบรรพบุรุษอพยพมาจากแหล่งเดียวกัน ดังเช่นจากการสัมภาษณ์ “...ภาษาของเราไม่เหมือนใคร ถึงแม้จะพูดภาษาไทยเมืองเหมือนกัน แต่สำเนียงและความหมายบางคำก็ต่างกัน...” (ผู้นำหญิงบ้านสบบสม-หาดไคร้ สัมภาษณ์: 21 กันยายน 2565)

ด้านประเพณีวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ ยังเป็นประเพณีที่มีความเป็นวัฒนธรรมร่วม โดยมีประเพณีเช่นเดียวกันกับกลุ่มไทเมืองที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย ได้แก่ การทำบุญในเทศกาลต่าง ๆ การตานก้วยสลาก เป็นต้น ส่วนศิลปพื้นบ้าน ได้แก่ การฟ้อนเล็บ การฟ้อนเจิง ฟ้อนดาบ และตีกลองสะบัดชัย ส่วนในด้านการแต่งกาย ปัจจุบันส่วนใหญ่แต่งกายแบบสมัยนิยม ยกเว้นในช่วงเทศกาลมีช่วงที่มีกิจกรรมสำคัญก็จะมีการแต่งกายประจำกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง

(2) ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ด้านภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านการประกอบอาชีพประมง เช่น การทำมอง ซึ่งเป็นอุปกรณ์สำคัญในการจับปลาบึก และสืบเนื่องจากพื้นที่ชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ เป็นพื้นที่ที่มี “โก” หรือสาหร่ายน้ำจืด มีสีเขียว เป็นเอกลักษณ์สำคัญของพื้นที่ ดังนั้น ประชาชนในพื้นที่จึงมีภูมิปัญญาในด้านการเก็บโก เพื่อนำมาเป็นอาหาร ไก่ในแม่น้ำโขงจะมีหลายประเภท เช่น ไก่ไหม ไก่คั่ว ไก่หางหมา ซึ่งไก่แต่ละประเภทก็จะนำมาประกอบอาหารแตกต่างกัน นอกจากนั้นยังมีอาหารที่เป็นอัตลักษณ์ในพื้นที่ โดยมีปลาเป็นองค์ประกอบหลัก เช่น ลาบปลาน้ำโขง น้ำพริกไอ้ต๋อไล้ต “...โขงของหาดไคร้ เป็นโกที่มีคุณภาพ ปัจจุบันพอถึงฤดูเก็บโก ชาวบ้าน ก็ยังเก็บมาทำเป็นอาหาร ถือเป็นอาหารหลักของเราที่ว่าได้... และไก่สามารถนำมาทำอาหารได้หลายประเภททั้งทำห่อหมก แกง ผัด ที่นิยมที่สุดในสมัยก่อน ตอนเด็ก ๆ แม่จะทำไก่ตากแห้งเป็นแผ่นแล้วเอาน้ำมันหมูทาาก่อนนำไปผิงไฟอ่อน ๆ เสร็จแล้วเอามายี่เป็นผงโรยบนข้าวเหนียวที่ปั้นเป็นก้อน ๆ อุ่น ๆ ร้อน ๆ อร่อยมาก ตอนนี่เราก้ทำให้หลาน ๆ กิน เด็ก ๆ ชอบ ไก่ยังเป็นเหมือนผงซุส มีรสชาติอร่อย โดยไม่ต้องปรุง...” (ผู้นำหญิงกลุ่มแปรรูปโก สัมภาษณ์: 21 กันยายน 2565)

(3) สิ่งที่ยังบอกถึงสถานภาพความเชื่อของชุมชน ในด้านความเชื่อพบว่า ภายในชุมชนมีความเชื่อทั้งของพุทธ ผี พระเจ้า และเทพเจ้า เนื่องจากประชาชนที่อยู่อาศัยมีหลากหลายชาติพันธุ์และการนับถือที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในด้านพุทธศาสนาพบว่า มีวัดที่สำคัญ เช่น

- วัดหาดไคร้ เป็นวัดสำคัญอีกวัดหนึ่งของพื้นที่ชุมชนเมืองเก่า สบสม-หาดไคร้ ภายในวัดประกอบด้วยอุโบสถที่สร้างด้วยไม้สักทั้งหลัง เป็นศิลปะล้านนา ทรงโกโบหรือโกโบไข และเป็นอุโบสถไม้สักศิลปะล้านนาที่เหลืออยู่เพียงหลังเดียวในอำเภอเชียงของ นอกจากนี้ ภายในอุโบสถยังมีโบราณวัตถุ เช่น หีบพระธรรมและอาวุธพระเจ้าหรือเครื่องบวชพระเจ้า อีกทั้งบริเวณด้านหน้าวัด ยังมี ต้นโพธิ์เงิน โพธิ์ทอง ชาวบ้านในพื้นที่มีความเชื่อว่าเป็นไม้มงคลไม้ศักดิ์สิทธิ์

- วัดสบสม เป็นวัดสำคัญอีกวัดหนึ่งในพื้นที่ชุมชนฯ มีอุโบสถ เป็นศิลปะล้านนาประยุกต์ สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2505 เป็นที่ประดิษฐาน พระพุทธรูปสำคัญอีกองค์หนึ่งของเมืองเชียงของ คือ “พระเจ้าศรีสุขสม” สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2078 (ศักราช 897) ในสมัยรัชกาลพระเมืองเกษเกล้า โดยเถรเจ้ามหายานนทปัญญาเป็นผู้สร้าง หน้าตักกว้าง 67 เซนติเมตร สูง 96 เซนติเมตร เนื้อทองสำริด เป็นแบบศิลปะล้านช้าง สันนิษฐานว่า อารธนามาจาก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

- ศาลเจ้าพ่อพญาแก้ว ตั้งอยู่บ้านสบสม หมู่ที่ 3 ตำบลเวียง ชาวบ้านได้สร้างศาลขึ้นมาเพื่อเป็นการระลึกถึงผู้ก่อตั้งชุมชน จะมีพิธีทำบุญเพื่อรำลึกถึงเจ้าพ่อพญาแก้วทุกวันที่ 12 เดือนมีนาคมของทุกปี เรียกว่า “พิธีไหว้สาเจ้าพ่อพญาแก้ว” ซึ่งมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับศาลเจ้าพ่อพญาแก้วว่า “...สมัยก่อนศาลแห่งนี้ก็เป็นเพียงศาลเล็ก ๆ เหมือนศาลเพียงตาทั่วไปเรียกว่า ศาลเจ้าพ่อพญาแก้ว ซึ่งในอดีตเชื่อว่าเป็นผู้ที่บุกเบิกพาชาวบ้านมาอยู่อาศัยและมาทำมาค้าขาย พอท่านสิ้นชาวบ้านก็ตั้งเป็นศาลเพียงตาไว้ ภายหลัมีคนจีนคนหนึ่งมาขอพรจากเจ้าพ่อพญาแก้วปรากฏว่าได้รับพรสมปรารถนา ก็เลยสร้างศาลให้ใหญ่ขึ้น และชาวบ้านก็เข้ามาสักการะกราบไหว้จนกระทั่งปัจจุบัน...” (ผู้นำชายคนที่หนึ่ง สัมภาษณ์: 21 กันยายน 2565)

- พิธีกรรมพิธีบวงสรวงเจ้าพ่อปลาบึก ในอดีตชาวบ้าน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ชายจะมีอาชีพจับปลาในแม่น้ำโขงและปลาที่สำคัญคือ ปลาบึก ซึ่งถือได้ว่าเป็นสัตว์ใหญ่และมีระยะเวลาในการจับ (ล่า) และก่อนวันกำหนดจับ

(ล่า) ปลาบึก 1 วัน จะมีพิธีบวงสรวงเจ้าพ่อปลาบึก ณ ริมชายหาดที่จะลงจับ (ล่า) ปลาบึก เพื่อการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ อย่างไรก็ตามปัจจุบันชาวประมงไม่สามารถจับปลาบึกในน้ำโขงได้และพิธีกรรมดังกล่าวก็ได้ร้างลาไป ดังเช่น คำกล่าวของผู้ที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านรายหนึ่งว่า “...การบวงสรวง เป็นพิธีกรรมของชาวประมง เหมือนกับเป็นการบอกกล่าวให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้ดูแลคุ้มครองพวกเราให้อยู่รอดปลอดภัยกลับมาและได้ปลาเยอะ ๆ... ปัจจุบันพิธีใหญ่ ๆ ไม่มีแล้ว พอรัฐบาลห้ามจับปลา ก็ไม่มีพิธีบวงสรวงที่จัดให้คนมาเที่ยว แต่ชาวประมงเรายังทำของเราเล็ก ๆ ตามปกติ เวลาออกไปหาปลาเราก็ทำเป็นประจำเพราะเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทำให้พวกเรามีขวัญและกำลังใจในการออกหาปลามั่นใจว่าเราจะได้ปลามาเยอะ ๆ และปลอดภัยกลับบ้าน... ส่วนคนที่ทำพิธีกรรมเราก็จะเลือกคนที่อาวุโสที่สุดในกลุ่มในวันที่เราไปหาปลาเป็นผู้กล่าวนำในการบวงสรวง...” (ผู้นำชายคนที่สี่ กลุ่มประมงพื้นบ้าน สัมภาษณ์: 29 กันยายน 2565)

2.2) ทุนวัฒนธรรมที่เกิดจากการสถาปนาใหม่

ทุนวัฒนธรรมที่เกิดจากการสถาปนาใหม่ประกอบด้วย 2 ทุนทางวัฒนธรรม คือ 1) จุดชมวิวยิมน้ำโขง และ 2) กาดกองเก่า

(1) จุดชมวิวยิมน้ำโขง เนื่องจากพื้นที่ชุมชนเมืองเก่าสบบสม-หาดไคร้ เป็นพื้นที่ที่อยู่ติดแม่น้ำโขง ประชาชนที่ไปเยี่ยมชมสามารถชมวิวยิมแม่น้ำโขง มองเห็นทัศนียภาพของประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้น จึงมีการสร้างถนนเลียบริมฝั่งโขงเพื่อให้ประชาชนได้เดิน-วิ่งหรือชื่นชมทัศนียภาพสองฝั่งโขง นอกจากนั้นบริเวณด้านหน้าวัดหาดไคร้จะมีรูปปั้นปลาบึกครีบบำ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่นให้ประชาชนในรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้

(2) กาดกองเก่า สืบเนื่องจากพื้นที่เมืองเก่าสบบสม-หาดไคร้ ในอดีตเคยเป็นแหล่งเศรษฐกิจของอำเภอเชียงของ แต่ต่อมาเมื่อมีการเลิกจับปลาบึกทำให้ถนนสายนี้เงียบเหงาและซบเซาลง ดังนั้น เพื่อเป็นการระลึกถึงวิถีชีวิตดั้งเดิม และต้องการฟื้นคืนให้ถนนสายนี้กลับมาเป็นถนนสายเศรษฐกิจ ช่วยสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านในพื้นที่ จึงทำให้เกิด “กาดกองเก่า” โดยมีกิจกรรมทุกเย็น

วันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 15:00 น. เป็นต้นไป ซึ่งภายใน “กาดกองเก่า” ชาวบ้านจะนำอาหาร เสื้อผ้า เครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นมาขายให้กับประชาชน และนักท่องเที่ยวทั่วไป

“...สาเหตุที่เราทำกาดกองเก่า เพราะเราอยากสร้างอาชีพให้ชาวบ้านให้มีรายได้เพิ่มขึ้น...เรามีทุนทางวัฒนธรรม มีทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นอัตลักษณ์ มีประวัติศาสตร์...ชาวบ้านจึงพยายามสร้างกาดกองเก่าขึ้นมาเพื่อนำร่องหรือเป็นแนวทางให้เกิดการพัฒนาชุมชน... ที่ผ่านมเราได้รับความร่วมมือจากชุมชน ช่วยกันประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งการประชาสัมพันธ์และสนับสนุน...” (ผู้นำชายคนที่หนึ่ง สัมภาษณ์: 21 กันยายน 2565.)

3) การใช้ประโยชน์และยกระดับคุณภาพด้วยทุนทางวัฒนธรรมของเมืองเก่า

สำหรับการใช้ประโยชน์และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เมืองเก่าสบบสม-หาดไคร้ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ด้วยทุนทางวัฒนธรรมพบว่า ทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนที่เปรียบเสมือนสายใยที่เชื่อมร้อยคนในชุมชนให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เกิดความรัก ห่วงแหนในประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนมีความสนใจและต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน สมาชิกในชุมชนมีความรู้สึกภาคภูมิใจในทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์

ด้วยทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนดังกล่าว สามารถนำไปพัฒนาและต่อยอดกิจกรรมเพื่อการยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น การนำทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนมานำเสนอ โดยเรียงร้อยผ่านการเล่าเรื่องด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย เช่น การบอกเล่าเรื่องราว ประวัติความเป็นมาของชุมชน การประสานเครือข่ายเพื่อพัฒนาการบอกเล่าให้เป็นรูปธรรมผ่านการจัดทำพิพิธภัณฑ์แห่งความทรงจำของชุมชน ทำให้

เกิดแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาดูงานของบุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่สนใจทั่วไป เกิดการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน นอกเหนือจากนั้น ยังสามารถยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชนด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาและทรัพยากรของท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ หากได้รับการหนุนเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายพันธมิตร จะทำให้ชุมชนมีโอกาสที่จะพัฒนาและต่อยอดกิจกรรมสู่สากลได้โดยไม่มีข่าวนัก สอดรับกับแนวคิด soft power ของรัฐบาลในสมัยปัจจุบันอีกด้วย ดังคำกล่าวที่เต็มไปด้วยความภาคภูมิใจและความคาดหวังของตัวแทนผู้นำชุมชนท่านหนึ่งที่ได้กล่าวว่า “...ชุมชนของเรามีทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลายหลายมีประวัติศาสตร์ มีความทรงจำ เรามีการรวบรวมความทรงจำเป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น... เราอยากทำให้ชุมชนของเราเป็นอีกชุมชนหนึ่งที่ใคร ๆ ก็อยากมาท่องเที่ยว อยากมาศึกษา ต้องการต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนที่มีอยู่ให้เกิดเป็นชุมชนท่องเที่ยว เด็กในชุมชนได้รับการสืบทอด ปลูกฝังวิถี ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นและนำไปเล่าให้นักท่องเที่ยวฟัง...อยากพัฒนาเด็ก เยาวชนในชุมชนให้เป็นไกด์ท้องถิ่น จะได้ฝึกเด็กให้เป็นผู้นำชุมชนและมีความรักหวงแหนชุมชน... ที่สำคัญหากชุมชนเราเป็นชุมชนท่องเที่ยวแล้ว ชาวบ้านก็จะมีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งจากการเป็นวิทยากรและจากการขายผลิตภัณฑ์ของชุมชน...” (ผู้นำชายคนที่สอง สัมภาษณ์: 21 กันยายน 2565)

6. บทสรุปและอภิปรายผล

ชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ เป็นชุมชนที่มีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพ ทั้งในส่วนที่เป็นทุนวัฒนธรรมดั้งเดิม และทุนทางวัฒนธรรมที่สถาปนาขึ้นมาใหม่ สามารถนำมาเป็นกลยุทธ์ในการขับเคลื่อน โดยให้สมาชิกในชุมชนได้เข้ามามีส่วนรวมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเป็นแนวทางที่นำไปสู่การเชื่อมโยงการยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้การศึกษายังพบว่า ทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเปรียบเสมือนเส้นใยที่เชื่อมร้อยคนในชุมชนให้ผสานเป็นหนึ่งเดียวกัน

วัฒนธรรมคือสายใยที่เกิดจากภายใน วัฒนธรรมคือการเชื่อมร้อยหรือหลอมรวมเข้าด้วยกันที่ก่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่เอื้อประโยชน์ร่วมกัน สอดคล้องกับเรณูเหมือนจันทร์เขย (2562) ที่กล่าวถึงความสำคัญของ “ทุนวัฒนธรรม” ว่าเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนสังคม ชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ และทุนทางวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลง ผกผันไปตามเงื่อนไขในแต่ละยุคสมัย

การนำทุนวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์เพื่อเชื่อมร้อยคนในชุมชนให้เข้ามาด้วยกันและที่สำคัญสมาชิกในชุมชนมีความรู้สึกภาคภูมิใจ มีการพัฒนาต่อยอดและสืบทอดทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนผ่านเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ ความเป็นมา เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์ จะช่วยทำให้สมาชิกในชุมชนพื้นที่เมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ เกิดรายได้เพิ่ม สามารถยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน ดังเช่นการศึกษาของ สุวรรณฤทธิ วงศ์ชะอุ่ม (2553) ศึกษาทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนท่าคา อำเภอบ้านกรวด จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษาพบว่า ทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เช่น ประวัติศาสตร์ ความเป็นมา สภาพวิถีการอยู่อาศัย ความเชื่อ ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน ทำให้ประชาชนเกิดการยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตจากการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนท่องเที่ยวและสอดคล้องกับ อัญธิชา มั่นคง (2560) ทำการศึกษาเรื่องบทบาทของทุนทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนในตำบลบ้านตู่ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่าทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนในตำบลบ้านตู่ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีบทบาทสำคัญในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การสร้างความตระหนักให้เกิดแก่สมาชิกในชุมชน การเห็นคุณค่าของตนเอง ก่อให้เกิดความร่วมมือภายในชุมชน รวมทั้ง รัชจิภาส บุญสำเร็จ และสันติธร ภูริภักดี (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า สำหรับการกำหนดกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า ทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า เช่น การสร้างบ้านเรือน การแต่งกาย สิ่งประดิษฐ์หรือ

รูปปั้น พิธีกรรมฯ เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในด้านการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว การอนุรักษ์และการมีส่วนร่วมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ส่งผลให้กลุ่มชาติพันธุ์อาข่า เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยงานศึกษาทั้งหมดล้วนสะท้อนความสำคัญ ของทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นจุดร่วมของคนในชุมชน สังคม และเป็นกลไกหนึ่ง ในการพัฒนาชุมชน สังคม ที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

7. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ทุนวัฒนธรรมนับได้ว่าเป็นมีความสำคัญช่วยในการเชื่อมร้อย หลอมรวม ผู้คนเข้าด้วยกัน หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ควรมีการบรรจุแผนการขับเคลื่อนทางวัฒนธรรมไว้ในแผนยุทธศาสตร์ของพื้นที่ รวมถึง มีกิจกรรมส่งเสริมทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา วิถีชีวิตให้เข้ากับความเป็นอยู่ การท่องเที่ยวประเพณีวัฒนธรรมหรือส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็น นวัตกรรมท้องถิ่นของชุมชนสู่สากล

2) การส่งเสริมการเชื่อมร้อยและหลอมรวมทุนทางวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน จำเป็นต้องส่งเสริมความร่วมมือและบูรณาการผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกลุ่มต่าง ๆ เข้ามา มีส่วนร่วมกับทุนทางวัฒนธรรม เช่น กลุ่มเด็กและผู้หญิง กลุ่มคนรุ่นใหม่ กลุ่มผู้สูงอายุ รวมถึงสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เช่น สถานศึกษา มหาวิทยาลัย เข้ามามีส่วนร่วมกับทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องทุนทางวัฒนธรรมชุมชน เมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ได้รับการสนับสนุน โดยกระทรวงวัฒนธรรม พ.ศ. 2565

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

รุจิภาส บุญสำเร็จ และสันติธร ภูริภักดี. (2564). ทูทางสังคมและทูทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าสำหรับการกำหนดกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. **วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 21(2): 7-18.

เรณู เหมือนจันทร์เขย. (2556). ทูทางวัฒนธรรมไทยทรงดำกับการเปลี่ยนผ่านยุคสมัยของชุมชน. **ตำรงวิชาการ วารสารรวมบทความทางวิชาการ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร**. 12(2): 175 – 202.

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สุวรรณฤทธิ วงศ์ชะอุ่ม. (2553). ทูทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนท่าคา อำเภอกันตัง จังหวัดสมุทรสงคราม. **วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**. 2(1): 47 – 59.

อคิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว. (2551). **วัฒนธรรมคือความหมาย: ทฤษฎีและวิธีการของคลิฟฟอร์ด เกียร์ซ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

อัญชิชา มั่นคง. (2560). บทบาทของทูทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษาชุมชนในตำบลบ้านตู่ อำเภอมะนัง จังหวัดพะเยา. **วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย**. 12(39): 90 – 100.

ภาษาอังกฤษ

WHO. (1994). Quality of life assessment. An annotated bibliography. In: World Health Organization Ginebra.

สัมภาษณ์

ผู้นำชายคนที่หนึ่ง. 21 กันยายน 2565. สัมภาษณ์.

ผู้นำชายคนที่สอง. 21 กันยายน 2565. สัมภาษณ์.

ผู้นำชายคนที่สาม. 21 กันยายน 2565. สัมภาษณ์.

ผู้นำชายคนที่สี่ กลุ่มประมงพื้นบ้าน. 29 กันยายน 2565. สัมภาษณ์.

ผู้นำหญิงกลุ่มแปรรูปไก่ บ้านหาดไคร้. 21 กันยายน 2565. สัมภาษณ์.

ผู้นำหญิงบ้านสบสม. 21 กันยายน 2565. สัมภาษณ์.